

Des de fa dècades que Lúdia Artigas, una discretíssima senyora de l'Eixample barceloní, es dedica a 'fer senyors'. Un ofici que porta amb dignitat, sense hipocresia. La seva vida és també el relat puntual de la ciutat oculta: la Barcelona del sexe secret.

Lúdia Artigas o l'art de la moral distreta

El dia 31 de desembre de 1938 neixia al passeig de Nostra Senyora del Coll de Barcelona Lúdia Artigas. Tot just, Catalunya s'estremia sota l'avanç de les tropes franquistes i a la ciutat es respirava l'aire ranci de la derrota.

En aquella hora iniciava la seva trajectòria vital una dona que amb els anys havia d'esdevenir una professional de l'amor, o el que és el mateix: "una senyora de moral distreta", com a ella mateixa li agrada definir-se.

Sense cap mena de dubte, Lúdia és tota una senyora. La seva presència inspira una remor tènue de tasetes de porcellana i culleretes d'argent, de salons rosats, de discretes converses a sota veu, de galtes colrades amb cosmètica d'alta volada... Tot i així, Lúdia, de vegades, davalla fins al seu passat endevinant-se terrenal, com de carn i ossos. És llavors que se'ns fa real, ben tangible. "Sóc catalana. De Convergència i del Barça", amolla divertida Lúdia, molt sovint, en adreçar-se a algun dels molts homes que requereixen dels seus serveis. Entre les quatre parets d'un petit despatx -a la seva casa de l'Eixample- folrat de llibres que versen sobre totes les virtuts de la catalanitat, Lúdia inicia la seva jornada de treball. Als prestatges de les parets, la foto de Gary Cooper (l'home dels seus somnis) i Rita Hayworth. No gaire lluny, un petit cúmul dispers de figuretes fines i safatetes de plata per a les targes de visita. Instal·lada com una reina en un tou sofà d'estil rococó, mira de respirar entre trucada i trucada.

"Nosaltres, senyor, tenim uns apartaments -explica per telèfon Lúdia a un presumpte client- còmodes i confortables. Jo sempre penso, senyor, que a pesar de tanta llibertat sexual, acudir a nosaltres sempre és una garantia del treball ben fet, de la seguretat del tracte personal, que és immillorable, i sobretot, senyor, perquè és molt important saber amb qui vas, amb

La casa de Lidia Artigas és un dels millors observatoris des d'on estudiar les inconfessables lubricitats de la classe mitjana catalana.

gent responsable que pugui fer per vostès la cosa còmoda i fàcil. (...) Llavors, té un apartament confortable, la companyia d'una senyora amb totes les garanties. I tot això pel mòdic preu de quinze mil pessetes, sempre que requereixi senyores a partir de vint-i-cinc anys fins als cinquanta d'edat. Si vostè vol una senyora alta, baixa, criada amb Pelargón o amb Biomanan, pot triar. Fins i tot ha pogut somiar amb la Bassinger... per mi és molt important un senyor que ve, però sobretot un que torna..."

Fet i fet, la casa de Lúdia Artigas

és un dels millors observatoris des d'on estudiar les inconfessables lubricitats de la classe mitjana catalana. El receptor secret on es donen cita centenars de secretes solestats. Però Lúdia no ha aconseguit aquest estatus, el seu prestigi, de la nit al dia. Sobre les seves espatlles arrossega una història personal que en definitiva podria ser la història de moltíssimes dones que com ella s'han guanyat la vida "fent senyors" a la ciutat de Barcelona.

Els difícils anys de la postguerra. "Tot just quan tenia tres anys -explica Lúdia-, els meus pares es van separar. La meua mare va marxar a València. Es dedicava a la mala vida... El meu pare es va juntar amb una altra dona i llavors la meua àvia va portar-me al col·legi de les Mares de la Caritat, que era al número 11 del carrer Lladó. Vaig saber que la meua mare feia la mala vida perquè el meu pare quan vaig fer els quinze va negar-se a continuar pagant el col·legi i llavors la meua mare va tornar a cercar-me."

Per Lúdia s'havien acabat els anys feliços de semireclusió a l'escola de monges alhora que començava una nova etapa de la seva vida. Corria el final dels anys 50. La Conferència de Metropolitans emetia un comunicat en què clamava contra "las modas inverecundas, armas principales de Satanás para abrir las puertas al impudor público, atrio de la depravación moral", alhora que s'acreixia el nombre de prostitutes empentades per la fam heretada de la postguerra.

►►

“La meva mare i jo –prosegueix Lúdia–, vam anar a parar al carrer de Blasco de Garay, al Poble Sec. Allà hi havia una mica de tot però sobretot noies del carrer. La meva mare, la meva germana gran i jo dormíem a la mateixa habitació. L'ambient d'aquella casa em va sobtar una mica. Es clar, jo havia estat a les monges, i de sobte allà et sortia pel passadís una noia nua o una altra que t'explicava què li havien fet fer a la nit al carrer, una cosa que s'estilava molt... però jo era molt espavilada i de seguida m'hi vaig fer. Fins i tot, a una noia que feia de puta i que tenia macarró, jo li deia 'no has de fer de puta si no vols'. L'adolescència de Lúdia transcorre en aquell ambient en què sobreviure era el motiu principal. “A la meva mare, no li sortien bé les coses. No li agradava la feina que feia, no era una vida fàcil per a una dona de quaranta anys i d'un nivell cultural baix. Hi havia pertot una sensació de pobresa, de noies de cabaret que no tenien roba per posar-se i havien de fer senyors”. Efectivament, el món de la prostitució a finals dels anys 50 mostrava un panorama desolador.

El salari de la fam. Els carrers del barri xinès, molt proper al carrer on Lúdia i part de la seva família vivien de rellogades, s'omplien de meuques cantoneres que pel miserable salari de cinc o déu pessetes oferien els seus serveis sexuals. La prostitució de menors era un fet habitual i, fins i tot, no faltaven locals com l'Apolo o el Caspolino, al Paral·lel, on es podia entrar en contacte amb la prostitució homosexual.

En aquelles condicions no era estrany que la mare de Lúdia fera el que fos per tirar endavant. “La meva mare –explica– també em va portar al costat de la meva germana algun cop al port. Abillades amb unes grans faldilles anàvem a cercar tabac de contraban, Chesterfield, que després ens veníem al bar Mundial, un local del Paral·lel que feia cantonada amb Blasco de Garay. Miràvem de tirar endavant. Però moltes vegades no podíem pagar les pensions on vivíem i les

abandonàvem marxant amb el que portàvem posat. Un cop ens en vam anar sense pagar d'una pensió que hi havia a dalt del restaurant de les Set Portes. Allà se'm va quedar el meu vestit de primera comunió. Anàvem canviant de llocs per tota la ciutat...”

Amb poc més de quinze anys, Lúdia Artigas troba la seva primera feina, un treball de caixera en la pastisseria Mollà, al carrer del General Mola. Una feina que aviat deixà per col·locar-se en una fàbrica d'alcohols del carrer d'Entença.

“Vaig anar a treballar a la fàbrica

d'alcohols –recorda– alhora que la meva mare queia malalta d'una infecció venèria de certa importància. Ens veierem al carrer, ja que l'habitació van segellar-la. Acudírem al meu pare, que llavors tenia un bar al frontó Txiqui de la Plaça del Bon Succés. El meu pare va negar-se a deixar-nos diners. L'endemà d'aquesta visita, el senyor Alós, el propietari de la fàbrica on treballava, em va preguntar què em passava. Li ho vaig explicar, i tot seguit, traslladà la meva mare a la Clínica Moderna que era al carrer d'Alfons XII. Nosaltres

La jornada de Lúdia Artigas es perllonga des de primeres hores del matí fins caure el vespre. Un telèfon i una gran dosis d'humor són les úniques coses que necessita per complaure els nombrosos clients. (Foto: Carme Puértolas)

CARME PUÉRTOLAS

Lúdia Artigas va passar anys molt difícils.

Però un caràcter fort i una visió optimista de la vida l'han fet surar per damunt del seu passat i ha acabat esdevenint "tota una senyora" que malgrat el seu ofici ha aconseguit superar les barreres socials més altes i inexpugnables.

dues paràrem gràcies a ell en un lloc del carrer de la Unió i més tard en una residència del carrer de Còrsega on anaven els toreros de l'època." La relació amb Manel Alós, el propietari de la fàbrica del carrer d'Entença, acabava de començar. "La meva mare un dia em digué que jo li agradava al senyor Alós i que de moment només volia veure'm fora de la fàbrica. Se'm va obrir el cel... -prosegueix-. La primera vegada que vaig *estar* amb ell va ser en una casa molt discreta del carrer de Balmes, sabia perfectament el que em feia. Semblava que m'estimava, que volia ajudar-me". I així va ser, "el senyor Alós ens va posar en un pis del carrer de Pàdua. Sempre em preguntava què m'agradava i què no i un bon dia em va portar ostres. Llavors tots els dies me'n tornava a dur per esmorzar, d'un lloc que es deia el Cantàbric que era al carrer de Santa Anna. Vaig adquirir uns costums molt selectes, però ja m'agradava (*Riu*). Amb tot, em va tenir bastant com una monja de clausura. No volgué que estudiés perquè tenia por que conegués gent de la meva edat. Sempre era allà: la nena tancada, la nena tancada!"

La relació de Lúdia amb Manel Alós acabava després de quatre anys a causa dels excessos econò-

mics de la seva mare. "La meva mare gastava molt. Alós em va proposar que marxés a viure amb ell a Santa Cruz de Tenerife... però és clar, sense la meva mare. Li vaig dir que no. Jo sempre m'he estimat molt la meva mare i no podia deixar-la sola".

Arribats aquí, Lúdia Artigas marxa a València: "La meva germana s'havia casat a València i llavors decidim marxar cap allà. Treballava als magatzems Ochoa, on el meu cunyat era encarregat i després a la gelateria de Vicent Taco, enfront de l'estació del Nord. Vivíem al carrer del Falangista Esteve i això durà quasi dos anys, fins que la meva germana se separà del seu marit".

"A la tornada de València, em vaig posar a treballar als magatzems El Àguila, a la plaça de la

coneixia gaire el tema... molts senyors em preguntaven què feia una noia com jo en un lloc com aquell i llavors em venien ganas de plorar... Bé, als matins treballava als magatzems i quan podia sortia amb un xicot que estudiava per a enginyer i amb qui vaig acabar trencant per culpa de la seva família. A les tardes, doncs, a la casa del carrer de Sant Marius".

Treballar a les *casas* tenia molts més avantatges que no pas fer-ho al carrer, però no tot eren flors i violes, "amb la policia, fatal, fatal... es veu que els encarregats i encarregades els pagaven perquè no ens empaitessin. Dues vegades me les vaig veure amb ells. Un cop vaig haver de saltar amb una altra noia a un terradet on vam passar tota la nit. L'altra, jo estava amb un mariner negre nord-americà i van obrir la porta, però no va passar res. Mai no em van detenir. Si ho feien, et feien pagar una multa, et tenien dos o tres dies a comissaria i després et fitxaven".

A Lúdia, li irrita la doble moral de la societat. 'Fer senyors', per ella, és una feina com qualsevol altra i que fa amb molta dignitat.

Universitat però al poc temps llegint els diaris veig que cercaven gent per treballar a la duana. M'hi presento i m'agafen. Vaig deixar El Àguila perquè el senyor Arias Salgado, que portava el negoci, un cop em va obligar a parlar en castellà. Tot i així, malgrat treballar, el nostre nivell de vida -continua Lúdia- se n'havia anat en orris i aviat vaig pensar en la plurioocupació. La meva mare llavors em portà a una *casa* del carrer de Sant Marius, a la part alta de Barcelona. No trobava que fes res de dolent fent senyors. Jo aparentava més edat i ningú no em va demanar res. Això sí, amb el primer senyor que vaig fer, un metge, vaig plorar. Vaig agafar una mica de tristesa perquè tampoc no

Actors de cinema, artistes i reis. Amb tot, a la casa del carrer de Sant Marius, és on Lúdia té els clients més especials. "Per allà -relata- va passar gent com l'Orson Wells, amb qui vaig estar. Era d'una humanitat deliciosa però una mica divinitzat. Era un senyor que intentava rebaixar els altres i això a mi no m'agradava gens." Lúdia també tindria com a client el rei Faisal, de qui recorda una anècdota ben curiosa: "Un dia vingué un xofer a cercar-nos, que per cert era valencià. Demanava quatre o cinc noies. Vaig apuntar-me. Anàrem a l'hotel Ritz sense saber, però, qui ens demanava. Em va impressionar molt! Allò era ple de guardaespalles que ens van escorcollar pertot. Vam entrar a la suite on hi havia quinze o vint senyores, vaig al·lucinar... ell era allà dempeus enfarcellat en una túnica de seda de color groc mirant mentre nosaltres, despullades, ens anàvem tocant. Allò no va durar ni una hora. Després se'n va anar. Era alt, molt alt i duia unes ulleres molt gruixudes... havia vingut a operar-se a la clínica Barraquer de la vista... la seva imatge se'm va quedar

molt gravada". Faisal no obstant això no va ser l'únic client d'alt nivell, també hi compta Jean Paul Belmondo, "quan aquest era molt jove i gairebé un desconegut", i Salvador Dalí.

"Dalí és un personatge que no m'ha agradat mai. Un cop vingué una noia i em digué si no voldria fer el número de l'ànec en una torre del carrer de Copèrnic que també era del mateix amo que la casa del carrer de Sant Marius. Hi vaig anar i allà vaig trobar Salvador Dalí, voltat d'unes quantes noies nòrdiques altíssimes. Jo i unes quantes noies en roba interior, mentre observàvem l'entrada de Dalí que ens escridassava: 'Llamadme el divino, llamadme el divino!'. Després dues noies de les seves, agafaven l'ànec (a nosaltres no ens estava permès tocar-lo perquè considerava que no teníem aquesta dignitat especial) i li tallaven el coll mentre ell el penetrava. Horrorós... ho trobava ancestral... Altres noies també deien que li agradava veure-les amb un davantalet tan sols mentre les feia planxar o coses per l'estil... En fi, no m'ha agradat mai aquest senyor".

Però hi havia d'altres clients igualment excèntrics, a part de Dalí: "Venia gent molt important, propietaris de mitjans de comunicació que demanaven coses terribles. Quan una noia feia de tot es deia que era *rodona*. El sado, la pluja daurada, tot això, són coses que s'han fet sempre. Jo m'hi he negat i a casa meva no ho consen-

teixo. Hi havia gent que es feia passar agulles pel cos, d'altres que els hi agradava lligar-se amb uns cordills de sabates els testicles. Recordo un senyor que li agradava que li ho fessis mentre agafaves una ombrel·la. També d'un altre que havia estat en un camp de concentració i que li agradava que el cremessin amb un cigar. A la *casa*, hi havia dues noies que es dedicaven a tot això. En aquell temps, als anys 60, també s'estilava molt entrar dues senyores amb un client. Ho demanaven, suposo, perquè veien les pel·lícules que venien de França i així ho vivien una mica com a cosa molt especial. Això no era gaire habitual però estàvem fetes a allò del *ménage a trois*, es feia molt teatre..."

Lídia Artigas encara havia de passar per una altra casa, en aquesta ocasió per Villa Montse, a la plaça de Lesseps: "allà anava gent ben posicionada i la policia no molestava gairebé mai. Si hi havia cap problema, les noies anàvem al cinema Roxi i allà esperaven que l'ama ens avisés. La por més gran era que no et demanessin la Cartilla de Sanitat que estàvem obligades a portar. De fet teníem un control molt estricte. Les noies anàvem a un hospital que hi havia a l'Arc del Triomf, on baixàvem al soterrani i allà ens miraven uns metges. Una altra de les pors més terribles era de quedar-se embarassada... per fer un avortament en primer lloc es recorria als taxistes, que

Lídia Artigas ha tingut clients com Orson Wells, Salvador Dalí o Jean Paul Belmondo.

Servei Català de Col·locació

**Si necessita cobrir un lloc de treball a la seva empresa
té a la seva disposició els telèfons 902 22 11 11 i 902 22 10 44 (*)**

(*) L'àmbit d'actuació del SCC legalment es cèntrica a Catalunya

A Lidia Artigas, els anys no han aconseguit esborrar-li el seu posat de gran senyora ni tampoc el seu atractiu. Bellesa i poder podrien ser els mots per definir-la. En Artigas, a més a més, es donen cita la picardia, la intel·ligència i una bona dosi d'humanitat. Tot un caràcter.

eren els que et deien on podies anar. T'hi jugaves la vida perquè mai no sabies si eren metges”.

L'estat franquista, però, atiat per les recomanacions de la Unesco acabaria tancant les cases de forma oficiosa. Comença llavors una pràctica de la prostitució clandestinitzada. “Anàvem als bars, com ara el Luna, el Navarra del carrer de Casp i els *enllustradors* t'informaven dels senyors que volien cap cosa. També era moda deixar-se veure pel Passeig de Gràcia i llavors si algú volia res pujaves al cotxe..., però això ja no era el mateix”, explica Lidia, que arribat aquell moment es compromet en una relació sentimental amb un important veterinari de Barcelona amb qui passaria catorze anys. “Vaig trencar amb ell perquè era una persona molt possessiva i a mi això no m'agradava, mai no m'he deixat trepitjar per ningú. Just quan vaig deixar-lo vaig assabentar-me que estava embarassada i amb uns diners que em va deixar un advocat vaig marxar a Londres a avortar, encara que sabia que hi havia una dona al carrer de Casanova cantó amb Consell de Cent que també ho podia fer... terrible. Després torno sense ni un duro i agafo un pis al carrer de Borrel per a fer senyors, això devia ser cap a l'any 81. Dos anys després començo a anunciar-me als diaris,

“De cap manera em considero una 'madame' ni tampoc no tinc res a veure amb la californiana Heidi Fleiss”, explica Lidia Artigas.

a *El Periódico* i a *La Vanguardia*. Vaig fer un anunci que deia: ‘Si quieres saberlo todo llamame’... això va ser com un *best-seller*”.

Una nova vida. A l'any 85, Lidia Artigas, ja s'estava a l'emplaçament actual. Uns anys després salta a la “fama” a causa d'un afer judicial en què es veu implicada i en què aconsegueix de provar la seva innocència: “El 8 de febrer de 1993 vaig despatxar una senyora que treballava amb mi per una sèrie de coses que vaig veure i que no em van agradar. Poc després vénen a casa setze policies i em porten a la Prefectura de la Via Laietana sense més explicacions, a mi i també la noia que fa feines a casa. Era el 25 de febrer

de 1993. Ens van emmanillar i ens van ficar el dits a tot arreu, entén? Als calabossos feia un fred horrible... hi havia catorze o quinze senyores amb el *mono* i una altra explicava un atracament a un taxista del qual no havia sortit ben parada. Al·lucinant... no crec que cap advocat de Barcelona tingui valor per baixar allà als calabossos. A l'hora de declarar dic que jo m'anunciava a les revistes de la policia i aleshores l'agent que em prenia declaració fa un xiscler molt fort i s'arma un gran aldarull... no sé què cercaven, de debò, perquè jo, de menors, res, i tampoc no tinc cap cosa a amagar...” Lidia Artigas en sortí absolta no sense abans haver passejat el seu nom per les planes de tots els diaris de la ciutat. La sentència emesa per l'Audiència de Barcelona era clara: absolia Lidia perquè catalogava d'obsolet el delictes de promoció de la prostitució quan no hi ha menors ni coaccions pel mig. La decisió, a més, assenyalava que era “generalitzada” la difusió als mitjans de comunicació, fins i tot en les revistes de la policia, de “múltiples i variades ofertes de relacions sexuals retribuïdes en termes tan explícits que, en molts casos, incloïen els preus”. I fins aquí la seva història. Lidia Artigas continua fent del seu ofici l'art de la moral distreta no sense deixar de dir ben clar: “fer la prostitució com abans no té res a veure amb el que jo faig. No em considero una *madame* com a les pel·lícules ni tinc res a veure amb la californiana Heidi Fleiss... tampoc no vull ser com aquella senyora valenciana que s'hi dedica i va sortint per tots els programes de televisió divulgant-ho. Jo no vull vantar-me de res, ni parlar per diners. Si explico tot això és perquè sempre he cregut en la meua feina, perquè existeix... Si la moral dominant fos la nostra, la de les senyores de moral distreta, penso que en alguns aspectes seria molt millor que la que hi ha ara...” Res a dir, veritablement tota una senyora.

Francesc Viadel